

ja kromosomeihin liittyviin asioihin, kenties hedelmättömyyden yhä tarkempiin nimittäjiin? Missä ruumiillisten tilojen perusta siis nyt sijaitsee? Minkälaisia olentoja lääketieteellinen katse ottaa objekteikseen? Toisin sanoen, mikä nyt on asia, ”jonka avulla ilmiöiden perusolemuksen puhtaus tulee esiin ja joka erottelee totuudet”?

Otan lopuksi vielä avukseni yhteiskuntatieteellisen tieteen- ja teknologiantutkimuksen pioneerin Annemarie Mollin ajattelun, jota hän kehittää esimerkiksi kahdessa sairaalaetnografiassaan. Etnografoista ensimmäisen (*The Body Multiple*, 2002) aiheena on ateroskleroosi (valtimonrasvoittumistauti) ja toisen diabetes (*The Logic of Care*, 2008). Mollin pääväi-

te on, että sairaudet ovat ”moninkertaisia” (*multiple*). Tämä tarkoittaa sitä, että koska patologilla on käytössään eri menetelmät kuin vaikkapa molekyyli- ja lääketieteen tutkijalla, on patologin tutkima sairausobjekti (suurimman osan ajasta) alkuperäänsä myöten eri kuin molekyyli- ja lääketieteen tutkijan. Näin on siitakin huolimatta, että heidän tutkimansa sairaudet kantavat samaa nimeä; ne koostuvat eri asioista.

Klinikan synnyn seitsemännessä luvussa (Nähdä, Tietää) tarkastellaan sairaalaa. Luvusta käy ilmi, etteivät klinikkaan elä tyhjiössä. Esimerkiksi sairaala sotkeutuu niihin ja muokkaa bakteereineen myös itse sairauksia: ”Klinikka ei siis ole myyttinen maisema, johon

sairaudet ilmestyvät itsessään ja täysin paljaina; se sallii sairaalassa tapahtuvan jatkuvan muuntumisen yhtyä havainnointiin. Se, mitä lajilääketieteessä kutsuttiin *luonnoksi*, paljastuu vain heterogeenisten ja keinotekoisien olosuhteiden katkonaiseksi jatkumoksi.” Foucault’n vähän suomennettuun varhais- tuotantoon kuuluva teos on siis yhä ajankohtainen – vaikkakin kriisit, epidemiat, opit, yliopistot ja sairaalat vaihtuvatkin. Teos hermistää ajattelemaan, että mitä enemmän tekemistä elämämme asiat sisältävät, sitä todemmiksi ne lopulta tulevat. Asioiden muokkautuvuus on niiden uusi totuus ja katseemme kirkkaus.

Hengellinen väkivalta kirkkaan selkeästi päivänvaloon

TUULA-MARIA AHONEN

Tunnekokemuksena teologi Aila Ruohon kirja järkyttää, osittain huvittaakin, mutta ennen kaikkea vapauttaa. Kun hengellinen väkivalta tehdään näkyväksi, todellisuuden kuva avartuu.

Aila Ruoho on haastatellut yhdeksää eri hengellistä yhteisöä edustavia ihmisiä. Hän tuntee aihepiirin myös kipeän hyvin lapsuudenkodistaan.

”Suurin osa tarinansa lähettäneistä on kuulunut kolmeen yhteisöön: vanhoillislestadiolaiset, Jehovan todistajat ja Maitobaari. Miksi juuri nämä ryhmät nousevat esille? Ensinnä-

kin, kyseiset yhteisöt suhtautuvat toimintaansa kohdistuneeseen kritiikkiin hyvin kielteisesti. Yhteisön arvostelua pidetään ryhmästä riippuen arvosteluna ’Jumalan valtakuntaa’ tai Jehovaha/Jumalaa kohtaan. Vaikene- misen kulttuuri on näille kolmelle yhteisölle tunnusomaista. Yhteisön jättäneellä voi olla vasta eroamisen jälkeen ensimmäistä kertaa elämässään lupa ilmaista itseään vapaasti”, Ruoho kertoo.

Ulkopuolista järkyttää, kuinka on mahdollista, että vapaassa demokraattisessa maassa aikuinen koulutettu ihminen luopuu

Aila Ruoho
Päästä meidät pelosta
Hengellinen väkivalta
uskonnollisissa yhteisöissä
Kustannusosakeyhtiö Nemo,
2013

aikuisille kuuluvista oikeuksistaan vapaaehtoisesti.

Hengellisesti väkivaltaisen yhteisönsä jättäneet ihmettelevät tätä itsekkin jälkeinpäin.

”Meillä poislähteneillä on ollut aika hauskoja hetkiä muistellamme sitä idiotismia, missä olimme mukana. Se on opettanut meille paljon ihmisyydestä ja ihmisen erehtyväi-

syydestä. Konserniin kuuluminen on jättänyt meihin kaikkiin haavoja ja arpia. Olisimme erilaisia ilman sitä kokemusta, vuosia jotka heitettiin hukkaan. Tavallaan ne eivät kuitenkaan menneet aivan hukkaan. Meillä on harvinaislaatuista kokemuksia ja olemme asiantuntijoita siinä, mitä tulee hengelliseen väkivaltaan, psykologiseen manipulointiin ja lahkoutumiseen”, kirjoittaa entinen Maitobaarin jäsen.

Ruoho kuvaa kirjassaan psykologista prosessia, joka johdattaa ihmisen henkisesti väkivaltaiseen uskonnolliseen yhteisöön. Ensimmäinen vaihe on ”rakkauspommitus”. Yhteisöstä kiinnostunut saa osakseen poikkeuksellisen lämmintä suhtautumista, hän on kuin vauva, jota perheessä ihastellaan. Mitä tahansa mahdollinen liittynä sanoo, siihen reagoidaan kiinnostuksella.

Usein kiinnostuneen lähtökohta on oman elämän kriisi tai turvattomuus. Lämmin yhteisö on erittäin parantavaa balsamia haavoihin ja ongelmiin. Kiinnostunut sitoutuu. Sitoutumisen jälkeen suhtautuminen muuttuu. Kasteen jälkeen jäsenen katsotaan olevan hengellisesti täysi-ikäinen, eikä rakkauspommitusta yleensä sen jälkeen jatketa.

”Monelle rakkauspommituksen loppuminen tekee kiipeää. On kuin perheen ainoa

lapsi saisi hetkessä uusia sisaruksia. Suorituskeskeisessä yhteisössä tilanne muuttuu tässä vaiheessa perusteellisesti. Kasettu tai muulla tavoin sitoutunut voidaan kouluttaa uskonnollisen liikkeen tai sen edustamien tuotteiden ’kauppiaaksi’. Hänelle saatetaan opettaa, miten kohdattaville ihmisille pitää hymyillä, jotta evankeliointityö olisi vakuuttavaa”, Ruoho kertoo.

”Yhteiskunta ei toimi ilman ohjeistusta ja myös kristillinen elämä perustuu kielloille ja käskyille. Tunnetuimpina hengellisinä ohjeina toimivat Raamatun kymmenen käskyä sekä Jeesuksen opettama rakkauden kaksoiskäsky. Lisäksi monissa kristillisissä yhteisöissä on luotu ulkopuolisten mielestä eriskummallisiltakin vaikuttavia normistoja, joita on säntillisesti noudatettava. Se mikä yhdessä ryhmässä on kiellettyä, voi olla toisessa ryhmässä hyväksyttyä tai jopa erityisen toivottavaa käytöstä.

Ryhmiä kiellot ja käskyt voivat olla kuin eri planeetoilta”.

Yhteisö kontrolloi tarkasti jäsentensä tottelevaisuutta ja heidän aktiivisuuttaan.

Maitobaarissa raskaana olevien naistenkin tuli laihduttaa, koska johtajan mukaan Jeesus pitää laihoista naisista. ”Sinun tulee käydä joka kuukausi kentätyössä, muuten sinut merkitään ns. toimettomaksi. Ja se on

huono asia, olet huonoa seuraa, kakkos- tai kolmosluokan kansalainen”, kertoo entinen Jehovan todistaja.

Pahimmanlaatuista henkistä väkivaltaa yhteisöt harjoittavat eronneita jäseniään kohtaan.

Kun ihminen eroaa uskonyhteisöstään, hän menettää samalla sekä perheensä, sukunsa että ystävänsä.

Lestadiolaisuudessa kadonnut lammas voi olla koko suvun, erityisesti vanhempien häpeä.

Jehovan todistajat harjoittavat karttamispolitiikkaa. ”Järjestön ohjeistus on katkaista kaikki sosiaaliset suhteet entisiin jäseniinsä. Käytännön tasolla yhteisön jäsenet suhtautuvat halveksivasti entisiin jäseniinsä”, kertoo entinen Jehovan todistaja.

Ruohon mukaan hengellistä väkivaltaa ei voi kuitenkaan ulkoistaa oman ryhmän ulkopuolelle. ”Yksikään seurakunta ei voi tuudittautua oletukseen, ettei ongelmia olisi tai ettei niitä voisi jossain vaiheessa syntyä. Vaikka seurakunta olisi oppirakenteeltaan terve, yksikin henkisesti epävakaa tai narsistinen henkilö voi aiheuttaa mittavia ongelmia.”

Kirja haastaa siis hereillä oloon. Psykkinen väkivalta on mahdollista missä tahansa yhteisössä.